

Laskelma geotaloudellisten blokkien merkityksestä Suomen taloudelle

Taustamuistio talousneuvoston 27.4.2022 kokoukseen

Jo pidempään jatkunut USA:n ja Kiinan hegemoniakamppailu uhkaa vahvistuessaan jakaa globaalin talouden keskenään kilpaileviin ja ainakin osittain toisiltaan suljettuihin blokkeihin. Kehitykseen liittyy paljon huolestuttavia piirteitä etenkin Suomen kaltaisten pienten avotalousmaiden näkökulmasta, jotka ovat hyötäneet monenkeskisiin sääntöihin perustuvasta talouden globalisaatiosta ja käyneet kauppaa sekä Yhdysvaltain että Kiinan kanssa. Vuonna 2016 talousneuvostolle laaditun tutkimuksen mukaan Kiina ja Yhdysvallat olivat loppukysynnän BKT-vaikutuksella mitattuna Suomen tärkeimmät yksittäiset kauppakumppanit.¹

On jossain määrin epäselvää, millaiseksi USA:n ja Kiinan vastakkainasetteluun perustuva globaali blokkijako voisi käytännössä muodostua. Olemassa olevat taloudelliset kytkökset ohjaavat osaltaan maiden suuntautumista ja sijoittumista kilpaileviin blokkeihin. Taloudellisten tekijöiden ohella asiaan vaikuttavat poliittiset syyt sekä suhtautuminen Yhdysvaltoihin ja liberaalin demokratian tavoitteisiin yleisemmin (ks. esim. The Economist, 2022)

Käynnissä oleva Ukrainan sota ja suhtautuminen Venäjän toimiin tarjoavat yhden mahdollisuuden arvioida sitä, millaiseksi geopoliittinen blokkijako voisi muodostua. YK:n yleiskokouksessa 2.3.2022 järjestön 193 jäsenmaasta 141 äänesti Venäjän toimet tuomitsevan julkilausuman puolesta. Vastaavasti 40 maata äänesti joko vastaan tai pidättäytyi äänestämästä (ks. liite 1)

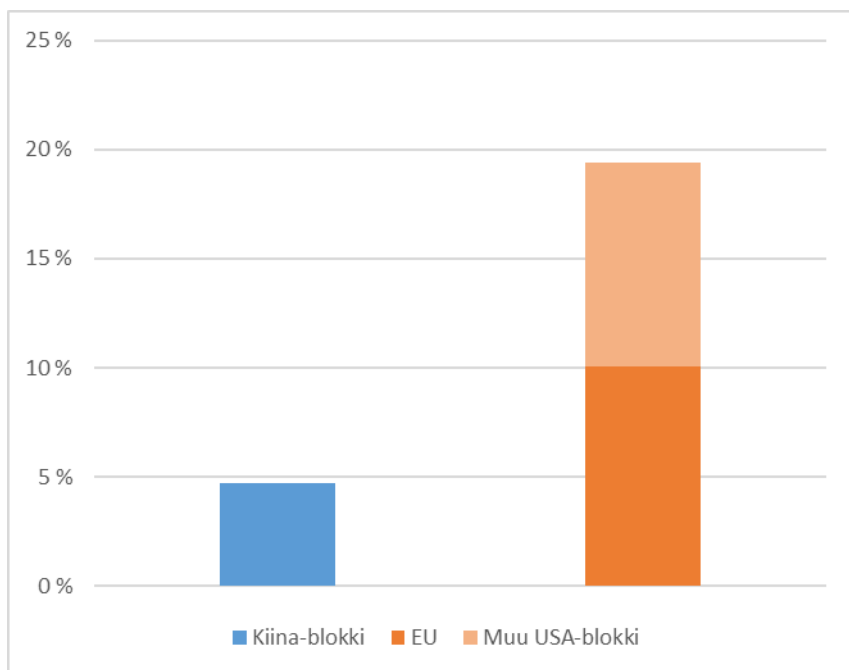
Jälkimmäiseen maajoukkoon kuuluivat mm. Kiina, Intia, Venäjä ja Iran. Näin määritelty 40 maan ”Kiina-blokki” edustaa yhteensä 54 prosenttia maailman väestöstä ja 26 prosenttia globaalista BKT:sta. Ryhmän neljä suurin taloutta Kiina, Intia, Venäjä ja Iran muodostavat noin 90 prosenttia maaryhmän yhteenlasketusta BKT:sta. Muut maat ovat taloudeltaan melko pieniä, Suomen suuruusluokkaa (Etelä-Afrikka, Bangladesh, Vietnam ja Pakistan) tai selvästi tätäkin pienempiä.²

Seuraavassa arvioidaan OECD:n julkaiseman kansainvälisen panos-tuotos aineiston pohjalta tällaisen hypoteettisen, Kiinan hallitseman maablokin merkitystä kauppakumppanina sekä Suomelle, että myös USA:lle ja Kiinalle itselleen.

---

¹ Sekä Kiinan että USA:n loppukysyntään liittyvä suomalainen arvonlisäys oli vuonna 2011 noin kolme prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen (Ali-Yrkkö ym. 2016).

² Vertailussa on käytetty YK:n tilastoa maiden USD-määräisestä BKT:sta vuodelta 2020. Arvioitaessa ko. blokin merkitystä kauppakumppanina voidaan käytännössä keskittyä suurimpiin maihin. Aineiston saatavuusrajoitteiden vuoksi laskelmassa on käytetty maaryhmää Kiina (ml. Hong Kong), Venäjä, Intia, Etelä-Afrikka, Vietnam, Kazakstan ja Laos. Nämä maat kattavat yhdessä lähes 90 prosenttia blokkiin kuuluvan 40 maan BKT:sta.

Kuvio 1: Kilpailevien geotaloudellisten blokkien loppukysynnän vaikutus Suomen bruttokansantuotteeseen vuonna 2018, % BKT:sta. USA-blokin kokonaisvaikutuksesta noin puolet tulee EU:sta. Lähde: OECD Tiva.

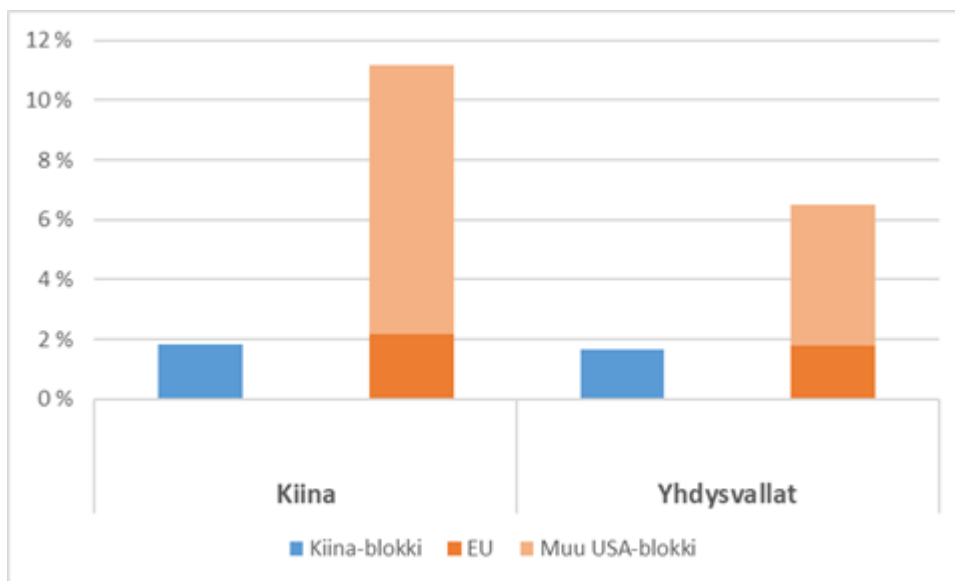
Tarkasteltaessa hypoteettisen Kiina-blokin merkitystä Suomen taloudelle, voidaan todeta sen olevan suhteellisen merkittävä (kuvio 1). Vuonna 2018 blokin loppukysynnän vaikutus Suomen BKT:een oli hieman vajaa 5 prosenttia.³ Tämä oli noin viidesosa ulkomaisen loppukysynnän kokonaisvaikutuksesta Suomen BKT:een. Blokin merkittävimmät yksittäiset maat Suomen näkökulmasta olivat Kiina ja Venäjä. Kuitenkin USA:n johtaman blokin kysyntä oli Suomelle huomattavasti merkittävämpää sen tuottaessa lähes 20 prosenttia Suomen BKT:sta. Tästä EU-maiden osuus oli noin puolet.⁴

Suomen ohella on mielenkiintoista tarkastella myös Kiina-blokin merkitystä Kiinan ja USA:n näkökulmasta. Kuvioista 2 nähdään, että nykytilanteessa Kiina-blokin merkitys sekä USA:n että Kiinan omille talouksille on suhteellisen pieni. Alle kaksi prosenttia sekä USA:n että Kiinan BKT:sta liittyy Kiina-blokkiin kuuluvien maiden loppukysyntään.⁵ Sen sijaan USA-blokin merkitys kauppakumppanina on huomattava sekä USA:lle itselleen että etenkin Kiinalle. Jopa 11 prosenttia Kiinan BKT:sta liittyy USA-blokkiin kuuluvien maiden loppukysyntää palvelemaan toimintaan. Kuvioista nähdään myös, että suurina talouksina ulkomaankaupan merkitys on sekä Kiinalle että etenkin USA:lle kaikkiaan selvästi pienempi kuin Suomelle.

³ Arviossa käytettävä tunnusluku on Kiina-blokin maiden loppukysyntään sisältyvä suomalainen arvonlisä, kun otetaan huomioon sekä suora että kolmansien maiden kautta tapahtuva epäsuora vienti. Staattisessa tarkastelussa tämän voidaan tulkita mittaavan ko. maaryhmän loppukysynnän vaikutusta Suomen BKT:een.

⁴ Lähtökohtaisesti ”USA-blokkiin” kuuluvat analyysissä kaikki ne maat, jotka eivät kuulu ”Kiina-blokkiin”. Käytännössä myös USA-blokin määrittelyä on jonkin verran rajattu saatavuusrajoitteiden vuoksi. Mukana olevat maat on lueteltu liitteessä 2.

⁵ Määriteltäessä Kiina-blokin merkitystä Kiinalle mukana ei luonnollisesti ole Kiinan omaa kotimaista loppukysyntää. Sama pätee tarkasteltaessa USA-blokin merkitystä Yhdysvaltojen taloudelle.

Kuvio 2: Kilpailevien geotaloudellisten blokkien loppukysynnän vaikutus Kiinan ja Yhdysvaltojen bruttokansantuotteeseen vuonna 2018, % BKT:sta. Kuviossa on esitetty myös EU-27 maiden osuus USA-blokin kokonaisvaikutuksesta. Lähde: OECD Tiva.

Laskelmien pohjalta voidaan vetää seuraavia alustavia johtopäätöksiä:

- Hypoteettisista geotaloudellisista blokeista molemmilla on merkittävä vaikutus Suomen talouteen.
- Kiina-blokin kanssa käytävän kauppavaihdon tyrehtyminen aiheuttaisi Suomen taloudelle huomattavan suuren sopeutumistarpeen.
- Kiina-blokin merkitys sekä USA:lle että Kiinalle itselleen on suhteellisen pieni. Sen sijaan USA:n blokin merkitys Kiinalle on huomattava, mikä osaltaan vähentää tiukan blokkijaon houkuttelevuutta Kiinan näkökulmasta.

Varaumat: Tässä esitetty tarkastelu perustuu yhteen rajattuun näkökulmaan, eikä välttämättä ota huomioon kaikkia taloudellisesti merkittäviä vaikutuskanavia. Analyysi perustuu nykytilanteeseen ja kuvaa näin ollen lähinnä mahdollisen tiukan blokkijaon edellyttämää sopeutumistarvetta. Sikäli kuin blokkijako vahvistuu, se tulee todennäköisesti lisäämään blokkien sisäistä vaihdantaa ja vahvistamaan maiden välisiä riippuvuuksia blokkien sisällä. Tässä esitetty tarkastelu koskee yhtä mahdollista blokkijakoa. Laskelmien tulokset ovat riippuvaisia siitä, miten erityisesti taloudeltaan suuret maat sijoittuvat kilpaileviin blokkeihin.⁶

Viittaukset:

[Ali-Yrkkö, J., Sinko, P., Rouvinen, P., & Tuhkuri, J. \(2016\): Suomi globaaleissa arvoketjuissa. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2016.](#)

[The Economist \(2022\): Why so much of the world won't stand up to Russia. Julkaistu 16.4.2022.](#)

⁶ Kun YK:n yleiskokous äänesti 7.4.2022 Venäjän sulkemisesta YK:n ihmisoikeusneuvoston ulkopuolelle, vastaan (24) tai tyhjää (58) äänestäneiden maiden joukko oli selvästi suurempi kuin 2.3. äänestyksessä. Tyhjää äänestäneiden ryhmässä oli muutamia taloudeltaan suuria maita kuten Brasilia, Mexico, Indonesia ja Saudia-Arabia, jotka 2.3. äänestyksen perusteella on tässä muistiossa luettu kuuluvaksi USA-blokiin.

Liite 1: Voting behaviour in UN General Council on March 2nd 2022 on a resolution condemning Russian actions in Ukraine

UN General Council of 193 UN Member States voted on March 2nd 2022 on a resolution condemning Russian actions in Ukraine (<https://www.youtube.com/watch?v=THDHTlaSb50>).

The resolution demands that Russia “immediately, completely and unconditionally withdraw all of its military forces from the territory of Ukraine within its internationally recognized borders.”

A total of 141 countries voted in favour of the resolution, which reaffirms Ukrainian sovereignty, independence and territorial integrity.

Five countries - Belarus, the Democratic People’s Republic of Korea, Eritrea, Russia and Syria - voted against it, while 35 abstained.

Against:

Belarus,	Burundi	Mongolia
North Korea	Keski-Afrikan tasavalta	Mosambik
Eritrea	Kiina	Namibia
Russia	Kongo	Nicaragua
Syria	Kuuba	Pakistan
	El Salvador	Senegal
	Päiväntasaajan Guinea	Etelä-Afrikka
	Intia	Etelä-Sudan

Abstained:

Algeria	Irak	Sri Lanka
Angola	Iran	Sudan
Armenia	Kazakstan	Tadzikistan
Bangladesh	Kirgisia	Tansania
Bolivia	Laos	Uganda
	Madakaskar	Vietnam
	Mali	Zimbabwe

Liite 2: Laskelmissa käytetyt USA-blokin maat

Australia	Switzerland	Philippines
Canada	Turkey	Saudi Arabia
Chile	United Kingdom	Singapore
Colombia	United States	Chinese Taipei
Costa Rica	Argentina	Thailand
EU-27	Brazil	Tunisia
Iceland	Brunei Darussalam	
Israel	Cambodia	
Japan	Indonesia	
Korea	Malaysia	
Mexico	Morocco	
New Zealand	Myanmar	
Norway	Peru	